

Anmälan mot bl.a. Polismyndigheten i Västra Götaland för ett ingripande mot en 17-årig pojke m.m.

Anmälan

I en anmälan till JO framförde makarna AA och BB klagomål mot Polismyndigheten i Västra Götaland med anledning av att deras 17-årige son CC hade gripits misstänkt för rån natten mellan den 7 och den 8 januari 2005. I anmälan uppgavs bl.a. följande. CC och en kamrat till honom hade promenerat på en gata i Göteborg när de blev stoppade av polisen. Polisen grep CC och satte honom i en polisbil. Efter ett tag fick han reda på att han var gripen misstänkt för rån. När polisen gick igenom CC:s plånbok påträffade de ett kreditkort som han tidigare hade hittat. CC fördes därefter till polisstationen och låstes in i en cell. Han var orolig för att föräldrarna skulle undra vart han hade tagit vägen men han fick inte lämna något besked till dem. När CC inte hörde av sig blev makarna AA och BB oroliga och ringde till polisen för att höra om de kände till om CC möjligen hade blivit överfallen eftersom de inte fick någon kontakt med honom på mobiltelefonen. De fick då i stället besked om att sonen var gripen misstänkt för rån. Fadern åkte sig till polisstationen och fick vänta i två timmar innan han fick vara med när sonen förhördes. Det kom då fram att signalementet på den misstänkte gärningsmannen för det aktuella rånet inte alls stämde överens med sonens utseende.

Utredning

Polismyndighetens handlingar i ärendet K3586-05 granskades. Av dessa framgick bl.a. följande.

Den aktuella natten hade polisens ledningscentral sänt ut ett larm om att ett rån, vid vilket en mobiltelefon tillgripits, hade inträffat i Nordstaden. Enligt detta larm hade gärningsmannen vid rånet med sig tre kamrater, varav två var av afrikanskt ursprung och en av persiskt. Signalementet på gärningsmannen var: ”Mörkhyad och troligtvis afrikan, ca 190-195 cm lång och ca 20-25 år samt iklädd röd Canada Goose jacka, jeans och vit mössa”.

Inspektören DD patrullerade vid Vasaplatsen och iakttog då två personer, varav den ene stämde in på signalementet. Personerna stoppades av flera tillskyndade

polismän, bl.a. polisassistenterna EE, FF, GG och HH. En av de stoppade personerna var CC, som enligt anmälan till JO är ”halv Eritrean halv svensk, ljusbrun i hyn, 1.78 cm. lång”. Enligt en avrapporteringspromemoria upprättad av EE bar CC en vit toppluva och en röd tröja under sin jacka. Vid en s.k. skyddsvisitation av CC påträffades en mobiltelefon som visade sig inte vara den som hade tillgripits vid rånet. CC hade emellertid på sig ett VISA-kort som hade tillgripits vid ett annat rån 14 dagar tidigare (rånet utreddes i ärendet K200701-04). Han uppgav till polisen att han hade hittat detta kontokort på gatan ett par veckor tidigare. – Enligt en utredningsanteckning upprättad någon vecka efter händelsen uppskattade polis-mannen JJ, City Span, att CC var ca 170-175 cm lång. CC:s kamrat kontrollerades också av polisen. Kamraten var av afrikanskt ursprung, ca 20 år gammal och 190 cm lång, hade svart hår med rött pannband samt iklädd en svart nylonjacka, röda byxor och vita skor. Enligt en tjänsteanteckning, undertecknad ”KK”, släpptes kamraten. I anteckningen stod vidare ”varför vet jag inte eftersom det var den kille som bäst stämde in på sign, troligen hade de båda gm bytt kläder”. Det var okänt om CC:s kamrat hade något tillgripet gods på sig vid tillfället.

CC greps kl. 00.15 och fördes in till polisstationen kl. 00.25. Gripandet anmäldes till jouråklagaren, kammaråklagaren LL, kl. 02.30. Fadern underrättades om gripandet kl. 02.30 och socialjouren kl. 03.40. CC hördes kl. 04.36 och delgavs då misstanke om rån alternativt häleri, alternativt fyndförseelse rörande kontokortet (K700201-04) samt stöld rörande mobiltelefonen (K3586-05). Pappan var närvarande vid förhöret. CC frigavs samma dag kl. 05.35 efter beslut av LL.

Den 3 mars 2005 skickade kammaråklagaren MM en påminnelse i ärendet och påpekade att den misstänkte var underårig. I ett meddelande den 16 mars 2005 begärde Göteborgspolisen hjälp av närpolisen Värmdö med att hålla målsägandeförhör i ärendet. I meddelandet uppgavs bl.a. ”Ärendet är ett ungdomsärende, varför det vore tacksamt med snabb handläggning. Ärendet är väl ganska tveksamt” och ”CC har fått problem med körkortstillstånd mm, då han ligger i MR. Läser man ärendet är det ganska tveksamt att han satts upp som misstänkt. Den i ärendet nämnde NN (CC:s kamrat; JO:s anmärkning) stämmer bättre in på signalementet”. Målsägandeförhör hölls den 11 april 2005.

MM lade ned förundersökningen den 13 april 2005 (K3586-05). Som motivering angavs bl.a. ”Det går inte att bevisa vem eller vilka som har begått gärningen och tidigare misstänkt är oskyldig”.

Ärendet remitterades till polismyndigheten för upplysningar och yttrande över handläggningen av det aktuella ärendet. Polismyndigheten kom in med ett yttrande till vilket det hade fogats bl.a. en promemoria av kriminalkommissarien OO rörande tidsangivelser i utredningen (här utelämnad).

Polismyndigheten anförde bl.a. följande.

Bedömning

När polisen ingrep mot CC och hans kamrat på Vasagatan - Kungsporsavenyn i centrala Göteborg fanns det inte mycket som talade för att CC var skyldig till stölden av mobiltelefonen. Bland annat var han kortare än gärningsmannen enligt

den signalementsbeskrivning som gått ut på polisradion. I det läget framstod hans kamrat som mera intressant med hänsyn till att hans längd stämde bättre överens med upp-gifterna om gärningsmannen.

Det som emellertid väckte misstankar att CC kunde vara inblandad i rånbrott var att han först nekade till att han hade på sig något som inte var hans. Därefter visade det sig att han hade ett bankkort på sig som tillgripits vid ett rån i Nordstaden två veckor tidigare. Hans förklaring till hur han kommit över bankkortet var inte ägnad att skingra de misstankar som uppkommit.

Nu hade ytterligare ett rån – larmet gick ut som ett personrån över polisradion – inträffat i Nordstaden. Det var naturligt att söka ett samband mellan de två brotten och därmed växte misstanken mot CC i sådan styrka att den får anses ha blivit skälig. I det läget var det av synnerlig vikt att CC kunde hållas i förvar för närmare utredning om brotten. Med hänsyn härtill bör det inte kunna riktas någon kritik mot polis-personalens beslut att gripa honom som misstänkt för bland annat rån.

I denna bedömning bör vägas in att även om signalementsbeskrivningen inte stämde på CC när det gällde gärningsmannens längd var denne enligt målsäganden i sällskap med tre andra yngre män. Två av dem var mörkhyade. Alla tre kunde av naturliga skäl uppfattas som medgärningsmän.

När det gäller CC:s kamrat var dennes kroppslängd och förhållandet att han var tillsammans med CC försvårande omständigheter för honom. Han var dessutom oidentifierad. Det får anses ha varit av synnerlig vikt att hålla även honom i förvar för utredning, varför också han kunde ha gripits.

Utredningen har tagit alltför lång tid. De föreskrivna tidsfristerna i lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare och förundersökningskungörelsen har inte hållits. Varken utredningens beskaffenhet eller andra särskilda omständigheter som kan tillåta att tidsfristen får överskridas synes inte ha funnits.

Ärendet remitterades till Åklagarmyndigheten för upplysningar och yttrande över handläggningen av ärendet. Myndigheten anmodades att särskilt ange vilken information åklagaren erhöll när gripandet anmäldes till denne och vilka överväganden som åklagaren då gjorde samt vilka åtgärder som vidtogs för att påskynda handläggningen.

Åklagarmyndigheten kom in med ett yttrande jämte ett yttrande från kammaråklagaren MM.

MM

Ärendet hanterades inledningsvis av jouråklagare LL. Vilken information som åklagaren erhöll när gripandet anmäldes och vilka överväganden som då gjordes, vet jag således inget om. Det framgår inget om vad som sades av tvångsmedelsblanketten, varav endast formella beslut kan utläsas. Jouråklagaren beslutade dock att CC skulle sättas upp som skäligen misstänkt för stöld den 7 januari 2005 i Göteborg, K3586-05, samt rån den 19 december 2004 i Göteborg, K200701-04, och beordrade den 8 januari 2005 kl. 02.40 förhör enligt 24 kap 8 § RB samt hävde gripandet samma dag kl. 05.35.

Det aktuella ärendet lottades på mig fredagen den 14 januari 2005, efter att ha överflyttats till 2:a åklagarkammaren i Göteborg från 3:e åklagarkammaren i Göteborg. Sannolikt fick jag ärendet i min hand måndagen den 17 januari 2005 och enligt anteckning på överflyttningsbeslutet var jag samma dag i kontakt med förhørsledaren PP, som uppgav att han hade skickat befintligt utredningsmaterial till åklagarmyndigheten och vi kom överens om att jag skulle återkomma med direktiv när jag läst handlingarna i ärendet.

Den 18 januari 2005 lämnade jag muntligen per telefon utredningsdirektiv till förhørsledaren --- . Min tanke med direktiven var att på säkraste och effektivaste sätt utesluta CC som gärningsman eller binda honom vid gärningarna. Misstankarna var svaga, men med hänsyn till att beslut fattats om skälig misstanke och då det

fanns utredningsåtgärder att vidta som skulle klargöra läget, var min tanke att vidta utredningsåtgärder innan jag tog förnyad ställning i ärendet. Då förhørsledaren PP, enligt min erfarenhet, var en erfaren och kompetent förhørsledare som företrädesvis handlade ungdomsärenden, påtalades tidsfristen avseende ungdomar inte särskilt.

Den 2 mars 2005 skickade jag en påminnelse till förhørsledaren avseende ärendet, där jag påtalade att CC var underårig.

Den 16 mars 2005 ringde jag till förhørsledaren och efterhörde hur det gick med ärendet och fick då besked att det varit problem med att få fram kort på en person som jag ville ha med i ett fotokonfrontationsunderlag, att fotokonfrontationen måste skickas på remiss till Stockholm (vilket dock skulle ske samma dag), samt att ett vittne som jag ville höra befann sig i Nya Zeeland och att ett annat vittne var kallat nästa tisdag.

Den 22 mars 2005 erhöll jag per telefon besked från förhørsledaren att ett vittne i förhör uppgivit att han inte skulle kunna känna igen gärningsmannen från den 19 december 2004, varför jag den 24 mars 2005 fattade beslut att lägga ner ärendet K200701-04.

I ärende K3586-05, som skickades på remiss till Stockholm, minns jag att jag personligen hade upprepade kontakter med polisen i Stockholm (bland annat QQ och RR) för att påskynda ärendets handläggning. En anteckning härom finns på påminnelsen i akten, men jag vet att jag hade ytterligare kontakter i samma ärende.

Den 7 april 2005 skickade jag in framställan till tingsrätten om förordnande av offentlig försvarare för CC och den 11 april 2005 inkom förordnande från tingsrätten.

Någon gång mellan den 11-13 april 2005 ringde jag till RR vid polisen i Stockholm, som uppgav att fotokonfrontationen med målsäganden hade resulterat i att han inte kunnat peka ut någon och CC hade han överhuvudtaget inte känt igen. Jag beslutade därför den 13 april 2005 att lägga ner förundersökningen i ärende K3586-05. Den 15 april 2005 skickade jag en hemställan om målets avskrivning till tingsrätten och samma dag underrättade jag skriftligen förhørsledaren om att jag varit i direktkontakt med polisen i Stockholm och därefter lagt ned förundersökningen i ärendet. Tingsrätten beslutade den 25 april 2005 att skriva av ärendet.

Under ärendets gång hade jag upprepade kontakter med CC:s föräldrar som inledningsvis ringde till mig för att förhöra sig om ärendets handläggning. Kontakter, som antecknades av mig, skedde den 15 mars 2005, den 18 mars 2005 samt den 23 mars 2005. Härutöver vet jag att jag har haft flera kontakter med föräldrarna, bland annat beträffande behovet av offentlig försvarare.

Angående de frågor som CC:s föräldrar ställer i sin skrivelse kan följande anföras:

- De utredningsåtgärder som påtalas hade förvisso kunnat vidtas, men det effektivaste och mest ändamålsenliga sättet att utreda de aktuella gärningarna var enligt min bedömning att höra målsäganden samt oberoende vittnen, på det sätt som framgår av lämnat direktiv.
- Särskilda regler om underrättelse till vårdnadshavare och socialnämnd finns i 5-6 §§ LUL. De uppgifter som finns om underrättelse till anhöriga och sociala myndigheter framgår av gripna liggaren och anger att CC:s far, AA, skall ha underrättats den 8 januari 2005 KL 02.30 och socialjouren kl. 03.40. Vidare framgår det av förhöret med CC att hans far var närvarande vid förhöret.
- Ärendets handläggningstid bör, med hänsyn till lagstadgade skyndsamhetskrav avseende ungdomar i 4 § LUL, vara ett undantag.

Egna synpunkter

Min bedömning är att jag som förundersökningsledare möjligen borde ha påskyndat polisens arbete mer och påmint i ärendet tidigare än vad jag gjorde. Eftersom det är

vanligt att man vid kontakt med en polisman i ett ärende även talar om andra ärenden och då jag vid den aktuella tidpunkten arbetade en del ihop med PP, kan det vara så att jag talade med honom per telefon om det aktuella ärendet innan den skriftliga påminnelsen skickades den 2 mars 2005. Jag kan dock inte med säkerhet säga att så skett. Jag kan inte finna någon annan anledning till de bristande påstötningarna, än att jag på grund av hög arbetsbelastning, förbisåg att ärendet drog ut på tiden. Sedan påminnelsen skickats vidtog jag upprepade åtgärder för att påskynda ärendets handläggning.

Huruvida det funnits särskilda skäl att överskrida den i LUL angivna tidsfristen kan diskuteras, men det faktum att bevispersoner fanns på annan ort i Sverige och att ärendet därför skickades på remiss samt att andra befann sig utomlands och var svåra att få tag på, medförde att ärendet drog ut på tiden.

Åklagarmyndigheten anförde bl.a. följande.

Bedömning

Ärendet initierades vid åklagarkammaren den 8 januari 2005 då gripandet anmäldes till jouråklagaren LL kl 02.30. Efter att ha beordrat förhör enligt 24:8 rättegångsbalken beslutade LL efter att förhöret genomförts att häva gripandet kl. 05.35.

JO har i sin remiss anmodat Åklagarmyndigheten att lämna upplysningar över handläggningen och särskilt ange den information åklagaren erhöll när gripandet anmäldes till denne och vilka överväganden som åklagaren då gjorde. Åklagare LL är tjänstledig (barnledig) och beräknas återkomma i tjänst tidigast i juli 2006. Något yttrande har mot bakgrund härav inte inhämtats från LL. Åklagarmyndigheten kan därför inte lämna begärd information. Det skall tilläggas att på den i åklagarakten bevarade tvångsmedelsblanketten finns inte antecknat någon särskild information som närmare kan belysa frågeställningen.

När det gäller vilka åtgärder som åklagaren vidtagit för att påskynda handläggningen av ärendet hänvisas till yttrandet från berörd åklagare MM. Åklagarmyndigheten gör följande bedömning.

Enligt 4 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare skall i ett ärende av nu aktuellt slag förundersökningen avslutas och beslut i åtalsfrågan fattas så snart det kan ske och senast inom sex veckor från dagen för delgivning av brottsmisstanke enligt 23 kap. 18 § första stycket rättegångsbalken. Brottsmisstanken delgavs den 8 januari 2005 vilket innebär att beslut i åtalsfrågan skulle fattas senast den 19 februari 2005. Tidsfristen får överskridas endast om det är nödvändigt med hänsyn till utredningens beskaffenhet eller andra särskilda omständigheter. Åklagaren lade ned förundersökningen den 13 april 2005. Tidsfristen har därmed överskridits med i det närmaste två månader. Åklagare MM har lämnat en utförlig redogörelse om bakgrunden till att tidsfristen inte kunnat iakttas. Enligt min bedömning borde åklagaren i ett tidigare skede än som nu skett ha uppmärksammat polisen på den tidsfrist som gällde. Mot bakgrund av vad som sägs i propositionen 1994/95:12, Handläggning av ungdomsmål, om möjligheterna att överskrida den angivna tidsfristen där det sägs att det bör krävas mycket starka skäl för att det skall få ske, är det möjligt att förutsättningar härför inte förelegat i aktuellt mål, men mot bakgrund av de problem som förelegat vid genomförandet av foto-konfrontationen och att ett vittne befunnit sig utomlands har omständigheterna dock varit sådana att åklagarens möjlighet att i praktiken påskynda ärendets handläggning så att tidsfristen kunnat hållas har varit begränsad.

Ärendet återremitterades därefter till Åklagarmyndigheten för upplysningar och yttrande över vilken information som åklagaren i ärendet erhöll när gripandet anmäldes till denne och vilka överväganden som då gjordes.

Åklagarmyndigheten kom in med ett yttrande jämte yttranden från chefsåklagaren SS (här utelämnat) och från LL.

LL

Jag har anmodats att lämna upplysningar över handläggningen av ovan angivet ärende och då särskilt ange vilken information jag erhöll när gripandet anmäldes till mig samt vilka överväganden jag då gjorde. Ärendet handlades av mig under ett jourpass natten mellan den 7 och 8 januari 2005.

Efter att ha tagit del av handlingarna i ärendet kan jag konstatera att jag blev kontaktad av polisen den 8 januari kl. 02.30, då gripandet anmäldes, samt att jag därefter kl. 02.40 beordrade s.k. 24:8-förhör. Beslutet om skälig misstanke är ajourfört hos polisen kl. 03.20. Kl. 05.35 fattade jag beslut om att häva gripandet. Några ytterligare detaljer i ärendet kan jag tyvärr inte erinra mig.

Åklagarmyndigheten

Mot bakgrund av de knapphändiga uppgifter som berörd åklagare kunnat lämna rörande vilken information som lämnats henne under jourpasset den 7 - 8 januari 2005 får jag hänvisa till yttrandet av den 27 januari 2006.

Makarna AA och BB yttrade sig över remissvaren.

Rättslig reglering

Regler om häktning och andra straffprocessuella frihetsberövanden finns i 24 kap. rättegångsbalken (RB).

En grundläggande förutsättning för att häktning skall kunna ske är att den misstänkte är på sannolika skäl misstänkt för ett brott för vilket är stadgat fängelse ett år eller därutöver. För att häktning skall få ske krävs vidare att det med hänsyn till brottets beskaffenhet, den misstänktes förhållande eller någon annan omständighet finns risk för att han avviker eller på annat sätt undandrar sig lagföring eller straff (flyktfara), genom att undanröja bevis eller på något annat sätt försvårar sakens utredning (kollusionsfara) eller fortsätter sin brottsliga verksamhet (recidivfara), se 1 § första stycket. Kan det antas att den misstänkte kommer att dömas endast till böter får emellertid inte häktning ske (1 § fjärde stycket).

Även den som endast är skäligen misstänkt för brott får under vissa förutsättningar häktas, s.k. utredningshäktning (3 §).

Om det finns skäl att anhålla någon, får en polisman i brådskande fall gripa honom även utan anhållningsbeslut (7 § första stycket). Ett gripande med stöd av denna bestämmelse är en provisorisk åtgärd i förhållande till anhållande och häktning och får tillgripas endast om ett anhållningsbeslut inte kan avvaktas.

Enligt 8 § skall den gripne så snart som möjligt efter gripandet förhöras av en polisman eller en åklagare och frihetsberövandet skall skyndsamt anmälas till åklagaren om denne inte redan har underrättats om åtgärden. Efter förhöret skall åklagaren omedelbart besluta om den misstänkte skall anhållas eller friges. Innan åklagaren har underrättats om frihetsberövandet, får beslutet om gripande hävas av polismyndigheten, om det är uppenbart att det inte finns skäl för fortsatt frihetsberövande. I omedelbar anslutning till gripandet får beslutet under samma förutsättningar hävas även av en polisman som har fattat beslutet.

Av 4 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL), i dess lydelse före den 1 januari 2007, framgår att en förundersökning mot den som inte fyllt 18 år och som gäller brott för vilket det är föreskrivet fängelse i

mer än sex månader skall bedrivas med särskild skyndsamhet. Förundersökningen skall avslutas och beslut i åtalsfrågan fattas så snart det kan ske och senast inom sex veckor från dagen för delgivning av brottsmisstanke enligt 23 kap 18 § RB. Tidsfristen får överskridas endast om det är nödvändigt med hänsyn till utredningens beskaffenhet eller andra särskilda omständigheter. Bestämmelsen ger således utrymme för att i undantagsfall överskrida den föreskrivna sexveckorsfristen. Detta får dock ske endast om det är absolut nödvändigt. Som exempel på sådana situationer anges i förarbetena att det är fråga om en mycket omfattande brottsutredning såsom vid ligabrottslighet med många misstänkta och ett stort antal brott som är svårutredda. Vidare nämns det fallet att man under förundersökningens gång upptäcker nya brott som den unge misstänks för eller att den unge under det att förundersökningen pågår begår nya brott. Ett annat exempel är att det är nödvändigt att genomföra tekniska undersökningar som tar lång tid. Det förhållandet att det för tillfället råder brist på utredningspersonal eller att andra uppgifter anses böra ges företräde innebär däremot inte att fristen får överskridas. Utredningen skall avslutas så snart det kan ske, vilket innebär att hela tidsfristen får utnyttjas endast om det är nödvändigt. I många fall bör det vara möjligt att besluta i åtalsfrågan inom kortare tid än den stadgade tidsfristen (se prop. 1994/95:12 s. 96 f.).

Enligt 3 § LUL skall en förundersökning mot den som inte har fyllt 18 år alltid ledas av åklagare om den unge är skäligen misstänkt för ett brott för vilket det är föreskrivet fängelse i mer än sex månader.

I 5 § LUL föreskrivs att om någon som inte har fyllt 18 år är skäligen misstänkt för brott, skall vårdnadshavaren eller annan som svarar för den unges vård och fostran omedelbart underrättas samt kallas till förhör som hålls med den unge, om detta inte är till men för utredningen eller det annars finns särskilda skäl mot detta.

Enligt 1 a § andra stycket förundersökningskungörelsen (1947:948) har undersökningsledaren ansvar för förundersökningen i dess helhet. Han skall se till att utredningen bedrivs effektivt och att den enskildes rättssäkerhetsintressen tas till vara. Vidare skall han också ge dem som biträder honom behövliga direktiv för arbetet.

Bedömning

Gripandet m.m.

CC greps den 8 januari 2005 på en gata i Göteborg på grund av misstanke om brott. Frågan är om det fanns skäl att frihetsberöva honom.

Som framgått förutsätter ett beslut att gripa någon med stöd av 24 kap. 7 § första stycket RB att anhållningsskäl föreligger och för ett anhållningsbeslut krävs i sin tur i princip att det föreligger skäl för häktning. Eftersom häktning kan ske med stöd av bestämmelserna i 24 kap. 3 § RB blir utgångspunkten för bedömningen i det följande att det krävdes att CC i vart fall var skäligen misstänkt för brott. För att en person skall anses vara skäligen misstänkt för ett brott krävs att det föreligger konkreta omständigheter som med viss styrka talar för att personen i fråga har

begått den gärning som misstanken avser (se t.ex. JO 1993/94 s. 101 och JO 2006/07 s. 76). Det bör framhållas att frågan om det i ett visst fall föreligger skäl för gripande är av den arten att den ger ett visst utrymme för olika, var för sig godtagbara, bedömningar.

Såvitt framgår av handlingarna greps CC misstänkt för rån alternativt häleri, alternativt fyndförseelse rörande kontokortet samt för stöld rörande mobiltelefonen. I straffskalan för brotten rån, häleri och stöld ingår fängelse ett år medan det för fyndförseelse endast är stadgat böter (se 8 kap. 5 §, 9 kap. 6 §, 8 kap. 1 § och 10 kap. 8 § brottsbalken).

Den aktuella kvällen hade en okänd gärningsman gått fram till en yngling och frågat om han fick låna dennes mobiltelefon. Personen tog dock telefonen och gick därifrån. Av det larm som polisens ledningscentral sände ut framgick att gärningsmannen var: ”mörkhyad och troligtvis afrikan, ca 190-195 cm lång och ca 20-25 år samt iklädd röd Canada Goose jacka, jeans och vit mössa. Han hade tre kompisar, två mörkhyade och en som såg ut att vara från Turkiet. Talade svenska med brytning”.

Av utredningen framgår att signalementet inte stämde överens med CC:s utseende. Även av polisens egen dokumentation över ingripandet framgår att CC inte motsvarande signalementet och att den mobiltelefon som CC bar med sig inte var den som hade tillgripits. De enda omständigheter som i någon mån skulle kunna tala för att CC hade varit närvarande vid tillgreppet var, såvitt framgår av utredningen, det förhållandet att han hade en vit mössa, att han är mörkhyad och att hans kamrats utseende stämde överens med signalementet. Enligt min mening var emellertid dessa omständigheter inte tillräckliga för att ligga till grund för ett beslut om frihetsberövande. Jag finner därför skäl att kritisera polismännen för gripandet av CC som misstänkt för tillgreppet av mobiltelefonen.

Frågan inställer sig då om det fanns något annat acceptabelt skäl för gripandet. Utredningen ger därvid vid handen att vid ingripandet mot CC påträffade polisen en annan persons kontokort i CC:s plånbok, trots att han dessförinnan hade sagt att han inte hade på sig något som inte tillhörde honom. Vid en kontroll av kontokortet visade det sig att kortet tillgripits vid ett rån ett par veckor tidigare. CC:s förklaring till att han hade kortet på sig var att han hade hittat det på gatan. Även om polisens beslut att gripa CC som misstänkt för detta tidigare begångna rån i och för sig kan diskuteras anser jag att det får anses ligga inom ramen för vad som får betraktas som godtagbart. Jag finner därför inte anledning att uttala någon kritik för beslutet att frihetsberöva CC och föra honom till polisstationen.

Ett gripande är ett allvarligt ingrepp i den personliga friheten, och det är angeläget att den gripne inte är frihetsberövad längre än vad som är nödvändigt innan frågan underställs åklagaren – detta gäller inte minst när det är fråga om misstänkta som inte har fyllt 18 år. I 24 kap. 8 § RB föreskrivs att anmälan till åklagaren om ett gripande skall göras skyndsamt, just för att säkerställa att åklagarens prövning av ett gripande görs i så nära anslutning till detta som rimligen kan ske.

I det nu aktuella fallet fördes CC in till polisstationen den 8 januari 2005 kl. 00.25 och gripandet anmäldes till jouråklagaren först kl. 02.30 och förhöret påbörjades ytterligare två timmar senare, kl. 04.35. Enligt min mening borde åklagaren ha underrättats om gripandet i omedelbar anslutning till att CC fördes in till stationen. Det finns anledning att kritisera polisen för att anmälan till åklagare skedde först två timmar senare. Jag utgår från att den efterföljande handläggningen kunnat ske snabbare om anmälan gjorts tidigare.

Uppenbarligen ansåg jouråklagaren LL att CC var skäligen misstänkt för stöld av mobiltelefonen eftersom han vid det efterföljande förhöret också delgavs misstanke om detta brott. Under utredningen här har LL anfört att hon tyvärr inte kan erinra sig några detaljer i ärendet, varför det inte gått att tillfredsställande utreda hur hon resonerade i denna del. Som framgått har jag kritiserat polisen för beslutet att gripa CC som misstänkt för tillgreppet av mobiltelefonen. Enligt min mening borde han följaktligen inte heller ha delgivits misstanke om detta brott. Jag noterar att MM sedermera la ned denna förundersökning bl.a. med motiveringen att den tidigare misstänkte var oskyldig.

Långsam handläggning

Enligt 4 § LUL skall i ett ärende av nu aktuellt slag förundersökningen avslutas och beslut i åtalsfrågan fattas så snart det kan ske och enligt huvudregeln senast inom sex veckor från dagen för delgivning av brottsmisstanke enligt 23 kap. 18 § första stycket RB.

CC delgavs misstanke om brott den 8 januari 2005, vilket innebar att beslut i åtalsfrågan i princip skulle ha fattats senast den 19 februari 2005. Åklagaren lade dock ned förundersökningen först den 13 april 2005. Tidsfristen överskreds således med inemot två månader.

Som framgått ger 4 § LUL utrymme för att i undantagsfall överskrida den föreskrivna sexveckorsfristen. Detta får dock ske endast om det är absolut nödvändigt.

Som förklaring till den utdragna handläggningstiden har bl.a. framförts att bevispersoner fanns på annan ort i Sverige och även utomlands och var svåra att få tag på. Jag kan därför ha viss förståelse för att handläggningen drog ut på tiden men anser, trots detta, att ett överskridande av fristen i det aktuella ärendet med nästan två månader inte var godtagbart. Jag anser vidare att MM borde ha påskyndat ärendets handläggning mer än vad hon gjorde. I ett ärende där det finns en i lag fastlagd tidsfrist för handläggningen ställs det nämligen särskilt stora krav på aktivitet från förundersökningsledarens sida.

Det som makarna AA och BB i övrigt har anfört ger inte anledning till någon ytterligare åtgärd eller något uttalande från min sida.

Ärendet avslutas med den kritik som ligger i vad jag nu har anfört.